

Buletin de analiză politică

Anul III, nr. 1 (25), 16 ianuarie 2004

Buletin editat de Institutul Social Democrat “Ovidiu Șincai”
Reproducerea integrală sau parțială a textelor este permisă numai cu acordul ISD

SUMAR

I. Analiză politică internă

- **Modificarea discursului liderului PRM și potențialele implicații pentru PSD** 3

II. Analiză politică internațională

- **Europa cu două viteze – perspective și consecințe** 7

I. Analiză politică internă

Modificarea discursului liderului PRM și potențialele implicații pentru PSD

În cursul lunii noiembrie 2003 liderul PRM a început o campanie de modificare a imaginii sale publice, în sensul abandonării discursului radical. Obiectivul acestui material este să evalueze această modificare, să estimeze eventuale evoluții în comunicarea politică și să propună căi de acțiune pentru PSD.

1. Evaluarea modificării; cauze

Principala componentă remarcată de către mass-media a fost un gest al președintelui PRM – o conferință de presă în care anunța explicit o schimbare de discurs, paralel cu retractarea publică a declarațiilor antisemite. Interpretările date acestui gest au urmărit în general opoziția minciună-adevăr – este sincer șeful PRM când spune ceea ce spune? Majoritatea concluziilor au fost că nu.

Principala cauză pentru care Corneliu Vadim Tudor și-a schimbat discursul a fost identificată ca fiind nevoia de a depăși condiția de etern partid de opoziție și de a accede la putere, în condițiile în care sistemul politic românesc este pe cale de a se polariza în jurul a doi mari actori, PSD și ADA, lăsând PRM în afara configurației. Un alt motiv este că șeful PRM încearcă o schimbare de discurs în

sensul intrării în sistem, în condițiile în care nu a fost desemnat încă oficial un „succesor” al lui Ion Iliescu. Corneliu Vadim Tudor urmărește să își crească șansele de a fi perceput în imaginarul public ca un candidat viabil pentru funcția de președinte al României și să atragă o parte din electoratul lui Ion Iliescu. Schimbarea de discurs este necesară pentru Vadim Tudor deoarece postura de politician antisistem este incompatibilă cu poziția de mediator a funcției de președinte al României. Explicația este plauzibilă, mai ales, dacă este privită prin prisma regulii generale că partidele europene de extremă dreapta ajunse la putere după cel de-al doilea război mondial și-au moderat formal discursul și nu au implementat politici radicale, în concordanță cu programele de partid. Aceasta este situația cu partidele italiene MSI și Liga Nordului, cu FPÖ al lui Jörg Haider în Austria (și din anumite puncte de vedere, cu Recep Tayyip Erdogan[★]).

De asemenea, această schimbare este un test util pentru a vedea reacția celorlalte partide – Corneliu Vadim Tudor dorește să observe ce efect are anunțul său asupra embargoului mediatic la care a fost supus.

De fapt, această așa-numită schimbare de

★). Acesta a fost acuzat de a fi fundamentalist religios, însă ulterior a adoptat o imagine și un comportament de om politic democrat, fără nici un fel de „recăderi” în practicile pe care le promova discursiv în perioada sa „fundamentalistă”. în Turcia

discurs (spunem așa-zisă, deoarece ea nu s-a produs încă, cu excepția unei serii de declarații ale șefului PRM, dar a fost promisă!) trebuie interpretată în linia raționalității după care se ghidează Corneliu Vadim Tudor: este un gest spectaculos, adică exact ceea ce șeful PRM face în mod curent pentru a câștiga capital politic. În plus, în afara faptului că și-a exprimat regretul cu privire la declarațiile sale publice antisemite, Corneliu Vadim Tudor nu a indicat în ce sens se schimbă discursul său.

2. Tranziția discurs antisistem – discurs pro-sistem

În primul rând, ce rămâne și ce se schimbă în actorul politic Vadim Tudor? Nu prea mult, dacă ținem cont că gestul său a fost definit chiar de el ca fiind o schimbare de discurs, iar într-o cultură politică care disociază între discurs și acțiune, schimbarea de discurs este asociată permanent cu forma, iar acțiunea cu conținutul, cu latura tare a politicii. Astfel, dacă președintele PRM a anunțat că își schimbă discursul, a declarat implicit că el/acțiunea sa politică vor rămâne aceiași. De fapt, în trecutul relativ apropiat, Vadim Tudor a mai emis declarații de genul „dacă este în interesul României să se alieze cu imperialismul occidental, sunt primul care o voi susține”. Cu alte cuvinte, Vadim Tudor susține ceva ce ar putea fi rezumat astfel: „raționamentele mele despre ce este bine și rău rămân intacte, ceea ce este nou este că eu nu mă mai raportează la ele moral, ci pragmatic”.

Costurile cu care această schimbare se efectuează nu vor fi mari tocmai din acest considerent – supporterii lui Corneliu Vadim Tudor și cei care îl votează în mod curent nu pot face abstracție de trecutul lui și de trecutul lor ca suporteri ai lui; chiar

Vadim Tudor le-a indicat că ceea ce se schimbă la el nu este esențial. Pe de altă parte, câștigurile se pot dovedi mari, mai ales printre votanții nehotărâți, care în principiu sunt de acord cu ceea ce intenționează Corneliu Vadim Tudor mai mult decât cu felul în care o spune.

De asemenea, mai trebuie răspuns la întrebarea „cât și cum se poate modifica discursul unui om politic sau al unui partid politic?”. Aceste schimbări se pot produce, fără îndoială – au mai existat partide și persoane care și-au modificat practicile discursive și politice – însă cazul PRM și al președintelui său prezintă câteva particularități care indică faptul că o astfel de schimbare este foarte dificilă și că ea nu va însemna în nici un caz ceea ce președintele PRM are pretenția că înseamnă.

Corneliu Vadim Tudor lasă să se înțeleagă că va abandona stilul de discurs al „lipsei de speranță” și al chemării pentru o schimbare radicală, sugerând că acest lucru se va produce atât la nivel personal, cât și la nivelul partidului. Această evoluție ar presupune și crearea unui discurs propriu, al „mărcii PRM” în probleme fundamentale cum ar fi cele economice, de politici sociale, politică externă etc. Aceasta ar presupune că partidul abordează un discurs „normal”, adică unul sistemic. Tranziția discurs antisistem – discurs sistemic înseamnă însă o complicație. Se trece de la un discurs simplificat cum este cel anti-sistem (care este parazitar și, pentru a funcționa, nu are nevoie decât să acționeze asupra celui sistemic în puncte circumscrie) la cel sistemic, care presupune elaborare, sectorializare, aprofundare, proiectarea competenței. În condițiile în care organizarea puterii și a comunicării în PRM este de tip cvasitotalitar și în condițiile lipsei de specialiști (aceștia fie nu există, fie nu s-au manifestat) care să gestioneze diversele sectoare ale dis-

cursului „normal”, această tranziție promisă de Corneliu Vadim Tudor este, pe termen scurt, destul de puțin probabilă. Ea se poate produce doar dacă PRM nu rămâne un partid-lider, fără vectori secundari. În ideea că președintele PRM intenționează să se păstreze ca unică voce autorizată a partidului, abordarea credibilă a unui tip de discurs „normal” este greu sau chiar imposibil de realizat de către un singur individ, din același motiv enunțat anterior: discursul intrasistem este prea extins pentru un singur individ, comparativ cu discursul antisistem, care este în principal discurs individual, nu instituțional. Cu alte cuvinte, nu este de conceput ca președintele PRM să fie singurul care să acopere toate temele relevante ale unui partid politic „normal”. De aceea, putem lua în calcul două scenarii:

1. fie PRM se democratizează și renunță la caracterul de partid-lider și astfel schimbarea are șanse să fie percepută ca reală, generalizată la nivelul unui întreg grup de oameni, implicând crearea de vectori secundari de mesaj;

2. fie PRM rămâne aceeași structură închisă, iar Corneliu Vadim Tudor nu adoptă decât limitat principii, structuri de discurs și comunicare democratice, probabil, minimale, din care vor dispărea jignirile directe. În acest ultim caz, schimbarea va fi minimă, iar Corneliu Vadim Tudor va fi perceput tot ca o persoană autoritară, care își menține controlul asupra partidului, dar care nu reușește să acționeze eficient ca autor de discurs „normal”.

De asemenea, în cazul Corneliu Vadim Tudor ar mai trebui clarificat ce înseamnă schimbarea discursului său. Unul dintre indicatori ar fi acela de modificare a așa-numitei structuri de adâncime a discursului – propoziții fundamentale care organizează acțiunile ce se petrec în realitatea descrisă conform unei scheme generale – precum „Străinătatea

hotărâște pentru România”, „Bogat, egal vinovat”, „În trecut era mai bine” etc. Chiar dacă nu sunt enunțate explicit, aceste propoziții fundamentale pot fi induse receptorilor relativ ușor. Dacă discursul se schimbă structural, deci dacă depășește dihotomiile de la acest nivel, atunci nu va fi receptat ca în cazul precedent. Dacă însă va persista structural în același tip de discurs, Vadim Tudor va indica că a rămas ancorat în același gen de practică și convingeri politice. Este și cazul unora dintre partidele extremiste care au ajuns să formeze guvernul în state precum Italia sau Austria: chiar dacă formal și-au modificat discursul, renunțând la formularea explicită de principii extremiste și astfel protejându-se de acuzații deschise de fascism, structural discursul este organizat pe aceleași dihotomii „noi” (austriezii/italienii buni) vs. „ei” (străinii răi, negrii).

3. Discurs și imagine – efecte potențiale

Datorită comportamentului său relativ impredictibil, Vadim Tudor construiește permanent orizonturi de așteptare, fie că își menține discursul, fie că nu.

Cea mai probabilă evoluție pe termen mediu este aceea în care președintele PRM abandonează selectiv teme sensibile, precum antisemitismul, rasismul, antieuropenismul, antioccidentalismul. Totuși, se lasă deschise teme care nu au de-a face cu adversari identificabili ca persoane, ci care țin mai degrabă de discursuri paternaliste, autoritariste, antiminoritare în toate sensurile și care păstrează structural nealterat discursul antisistem. În această direcție este probabilă și adoptarea unui discurs/rolul de salvator, coroborat cu cel de părinte/profet/avertizor – în condițiile în

care integrarea în UE va determina și reacții adverse mai consistente.

De vreme ce PRM subscrie la consensul din sistemul politic românesc, acela că integrarea europeană și atlantică este singura direcție în care se poate merge, este probabil ca Vadim Tudor să adopte rolul de Salvator a cărui partitură va fi aceea că el va duce țara mai repede și mai bine spre UE. În acest context este probabil ca el să urmeze calea diverselor populisme de dreapta din Europa (de tip Berlusconi).

Concluzii

Schimbarea de discurs a liderului PRM nu este în concordanță cu comportamentul său politic tradițional, fiind cauzată de evoluțiile sistemului politic românesc și de presiunile factorilor externi, pe care Vadim Tudor îi ia în calcul.

Schimbarea de discurs nu este de așteptat să prejudicieze susținerea de care se bucură deja Vadim Tudor.

Pentru a fi percepută ca atare, schimbarea de discurs trebuie să fie una generală și nu doar la nivelul persoanei Corneliu Vadim Tudor, ci și la nivelul PRM, ceea ce este de așteptat să aducă o deschidere a structurilor de putere. În caz contrar, schimbarea poate fi interpretată ca o manevră demagogică chiar și de către electoratul pe care îl vizează.

Datorită perioadei scurte de timp care a rămas până la alegeri, schimbarea ar trebui să fie vizibilă în viitorul apropiat. De aceea, nu sunt excluse gesturi spectaculoase de „normalizare”, care să „compenseze” anii de persistență într-un discurs extremist.

Recomandări

1. PSD trebuie să trateze PRM și pe Corneliu Vadim Tudor ca și până acum, deci nu trebuie să considere reală așa-zisa schimbare, deoarece astfel conferă credibilitate actului în sine și președintelui PRM. Chiar dacă schimbarea/aducerea în sistem a acestui politician ar fi de dorit, deoarece ar modera extremismul politic din România, trecutul său politic și „marca” pe care și-a fabricat-o pe plan intern și internațional compromis din start orice formațiune care intenționează să colaboreze cu el.

2. PSD trebuie să acționeze comunicațional în spiritul existenței unei axe stânga-dreapta în spectru, respectiv să considere ADA drept principalul adversar, cu riscul ca ADA să crească în sondaje. Pentru aceasta, PSD trebuie să se axeze pe un discurs care să nu fie atacabil dinspre PRM – deci pe un discurs sectorial și aprofundat, pe care PRM să nu îl poată combate decât fie pierzând timp ca să facă eforturi de acomodare la discursul sectorial, fie recurgând la vechile obiceiuri ale discursului extremist. În următoarele luni PSD poate să speculeze lipsa de schimbare a discursului, deoarece Corneliu Vadim Tudor a deschis un teren pe care acțiunile sale pot fi permanent verificate (s-a schimbat sau nu s-a schimbat?), iar el poate fi ușor acuzat de demagogie, ceea ce poate fi în detrimentul atragerii a noi susținători pe baza așa-zisei schimbări.

3. Probabil, „dezavuarea” explicită din partea președintelui Iliescu ar avea un efect de stopare a pătrunderii în sistem a lui Vadim Tudor.

II. Analiză politică internațională

Europa cu două viteze – perspective și consecințe

1. Conceptul de „Europă cu două viteze”

Eșecul Conferinței Inter-Guvernamentale a Uniunii Europene, desfășurată la începutul lunii decembrie 2003 la Bruxelles, de a adopta textul noii Constituții Europene a deschis o perioadă de proliferare a ipotezelor celor mai pesimiste cu privire la viitorul construcției europene. Printre ideile cel mai des vehiculate în presa internațională s-a numărat conceptul de „Europă cu două viteze”. Acest concept reflectă diviziunea majoră produsă în timpul Conferinței, precedată de diviziunea apărută în urma intervenției americane în Irak, între un grup de țări care doresc continuarea reformei instituționale a UE în scopul realizării unei structuri integrate mai coerente, capabilă să se implice în politica internațională ca actor semnificativ și un grup care dorește o integrare graduală și cât mai voalată, pentru a-și menține individualitățile statale și interesele specifice. Totuși, dacă se analizează mai îndeaproape diviziunile existente în cadrul Uniunii Europene, se poate observa că nu există decât tabere conjuncturale, în funcție de problemele dezbătute, datorită diversității specifice continentului european.

În sensul originar al propunerii enunțate de unii oficiali francezi (Franța fiind țara care susține, de obicei, orice propunere ce ar putea

face din UE un actor concurent pentru Statele Unite), Europa cu două viteze ar urma să conțină un nucleu de state care susține un grad de integrare mai mare, coincidând cu grupul celor șase membri fondatori ai Comunității Europene a Cărbunelui și Oțelului (CECO, 1950; Belgia, Franța, Germania, Italia, Luxemburg și Olanda), iar celelalte membre UE ar putea să rămână la stadiul actual de integrare mai redusă, păstrându-și astfel privilegiile naționale. Problema este că aderarea noilor membri suplimentează numărul statelor „de categoria a II-a”, fapt de natură să creeze impresia că „cei șase” ar fi cei mai reticenți față de extinderea UE.

În realitate, lucrurile sunt mult mai nuanțate. Cei șase membri inițiali nu împărtășesc decât parțial aceleași opinii. Astfel, Italia și Olanda s-au delimitat clar de proiectul francez. Celelalte patru membre fondatoare au opinii identice doar cu privire la elaborarea noii Politici Externe și de Securitate Comune. Dacă introducem în ecuație problema critică a Conferinței Inter-Guvernamentale, cea a distribuției voturilor între statele membre, doar Franța și Germania mai rămân alături, susținând criteriul ponderii populației, bineînțeles alături de alte țări membre de dimensiuni similare, ca Italia și Marea Britanie. Însă, nici între Franța și Germania nu există o identitate de opinii în toate domeniile, poziția lor fiind

divergentă mai ales în domeniul politicilor de control ale migrației (Franța susține o politică mai intransigentă, Germania, o politică mai relaxată). Mai mult, recent, ambele țări au încălcat reglementările financiare ale UE, cunoscute sub numele de „Pact de stabilitate”, cu care fuseseră de acord în prealabil.

Problema distribuției voturilor în noul Parlament European din 2009, a fost marcată de opoziția clară a Poloniei și Spaniei, avantajate de Tratatul de la Nisa (2000), care le oferă o pondere aproape egală cu cea a celor patru țări mari din UE. Ca urmare, Conferința s-a încheiat nedecis, însă o parte a membrilor, nemulțumiți de rezultat, au și început să amenințe cu represalii. O nouă „coalitie” de șase țări, formată din Austria, Franța, Germania, Marea Britanie, Olanda, Suedia, care sunt principalele contribuabile la bugetul UE, au susținut scăderea participării de la 1,24 % din PIB-ul UE, la 1 %. Acest fapt s-ar traduce într-o scădere a fondurilor pentru dezvoltare pentru regiunile cele mai sărace de care beneficiau în mare parte și Polonia și Spania. Totuși, se pare că Polonia îndeplinește și în aceste condiții, criteriile de obținere a subvențiilor, ceea ar determina o scindare a „cuplului rebel”. Acest fapt ridică însă ipoteza că, datorită stadiilor de dezvoltare diferite, noile state membre ar putea constitui o „a treia viteză” a UE, ceea ce ar complica și mai mult lucrurile. Ipoteza nu poate fi, însă, continuată dacă nu se are în vedere că grupul celor șase „mari finanțatori” conține două dintre cele mai eurosceptice țări europene, care au refuzat constant aderarea la zona Euro, Marea Britanie și Suedia.

Faptul în sine conduce la ideea că orice coalitie din cadrul UE este conjuncturală, iar acest tip de relații tind să devină domi-

nante pentru perioada următoare.

2. Perspective pentru mediul de securitate european și euroatlantic

A. Noua PESA

Elaborarea unei noi Politici Europene de Securitate și Apărare, distincte de politica de apărare elaborată de NATO, a fost prima și principala problemă care a determinat un clivaj în cadrul Uniunii Europene. De fapt, clivajul a fost doar accentuat de intervenția SUA în Irak, el existând și înainte de 2003, mai ales în cadrul Uniunii Europei Occidentale (în anii ‘80). În tabăra celor ce susțineau o politică de securitate independentă a UE s-a situat constant Franța. După retragerea din structurile NATO, în timpul președintelui De Gaulle, francezii au revenit în structurile politice, însă nu și în cele militare, pentru că nu doreau o subordonare față de aliatul american, evident mai puternic. Franța a dorit întotdeauna să-și recâștige statutul de mare putere din trecut, în acest scop dezvoltând și arme nucleare, dar atunci când a realizat că nu poate deveni o superputere, a început să susțină realizarea unor structuri care să facă din Europa o nouă mare putere capabilă să rivalizeze cu Statele Unite. Aceste structuri urmau să fie dominate de francezi, ca exponenți ai principalei puteri militare din cadrul UE.

Parteneriatul franco-german în domeniul PESA a apărut tot datorită unei înțelegeri conjuncturale, care, mai apoi s-a extins. Germania, puterea economică dominantă, dorea o degrevare de sarcinile economice sporite prin cooptarea altor membri într-o structură mai integrată a UE. În același timp, integrarea politică nu constituia un impediment pentru statul federal german, oricum obișnuit cu

această formă de guvernare piramidală (regional – statal – federal). La parteneriatul franco-german s-au adăugat și două state mici, de tip „tampon”, Belgia și Luxemburg, care sunt și cele mai favorizate de o integrare mai mare, datorită localizării sediilor instituțiilor UE pe teritoriul lor.

După intervenția Statelor Unite în Irak, opoziția cuplului franco-german a determinat conținutul unei inițiative mai coagulate în privința PESA, ce urma să preia o parte din atribuțiile NATO, mai ales în ceea ce privește formarea unei Celule de Planificare Strategică, cu sediul la Tervuren - lângă Bruxelles. Acest lucru ar fi ridicat semne de întrebare asupra viabilității Alianței Nord-Atlantice, de aceea SUA au privit cu ostilitate inițiativa de la bun început.

Alăturarea recentă a Marii Britanii la această inițiativă a luat prin surprindere cercurile politice din întreaga lume. Marea Britanie participase activ la campania în Irak și era considerată drept principalul aliat european al SUA. Aparenta schimbare de abordare a guvernului britanic nu a fost însă decât un compromis, realizat în scopul menținerii NATO, prin nuanțarea pozițiilor divergente. Mai precis, Marea Britanie a renunțat la unele din reticențele sale cu privire la exercitarea în comun a suveranității naționale în schimbul renunțării franco-germanilor la punctele de concurență ale PESA cu NATO. Din acest punct de vedere, alăturarea celor trei mari puteri militare din cadrul UE (Franța și Marea Britanie sunt și puteri nucleare) a dat undă verde creării unei structuri militare autonome a UE, care să suplimenteze acțiunile NATO, instituind un parteneriat nou și ceva mai echilibrat între SUA și Europa și care să fie privit favorabil și de americani.

Din păcate, consensul realizat la nivelul PESA nu a fost dublat de un consens la nivelul Conferinței Inter-Guvernamentale. Dacă, formal, Marea Britanie, Polonia și Spania, ca aliatale ale SUA în Irak, ar fi putut face concesii mai mari, interesul național a primat. Pentru Marea Britanie, o mai mare integrare politică venea în contradicție clară cu poziția manifest eurosceptică a majorității populației și era de așteptat o reacție ostilă. În schimb, guvernele Poloniei și Spaniei, care au beneficiat cel mai mult de pe urma ajutorului UE, au reacționat strict în concordanță cu interesul lor imediat, de a-și păstra rolul disproporționat câștigat în urma compromisului de la Nisa, mai ales având în vedere că în cele două țări vor avea loc alegeri generale anul acesta.

La acestea se adaugă și influența pe care o vor avea alegerile pentru Parlamentul European de la mijlocul anului curent, primele desfășurate, conform înțelegerii de la Nisa, după noul algoritm și în noile țări membre. O schimbare a configurației actuale, dominate de grupul popular, ar putea înlesni dezbaterile, însă interesul național poate fi un obstacol major.

B. Relația cu Rusia

Relația unei Europe cu două viteze vizavi de Federația Rusă nu ar suferi modificări importante decât sub aspect formal. În timp ce nucleul de state mai integrat ar fi privit ca un partener egal de către Rusia, un posibil aliat conjunctural împotriva SUA, celelalte state ar fi considerate irelevante, de unde și o posibilă ignorare a pozițiilor lor. Pentru România, ca viitor membru al unei astfel de Uniuni Europene, acest aspect ar fi defavorabil pentru că ar limita total posibilitatea de a interveni diplomatic în imediata sa vecinătate.

În acest context, relația principală de securitate a celorlalte state membre UE se va desfășura în cadrul NATO.

C. Relația cu Statele Unite

În condițiile în care se va dezvolta un nucleu de state mai strâns integrate, probabil pe scheletul inițiativei de apărare a celor patru, relația sa cu SUA va fi destul de încordată. Statele Unite ar considera o asemenea entitate ca un competitor serios, iar calitatea lor de membri NATO ar deveni irelevantă. Totuși, relația celorlalte state membre UE cu SUA va rămâne destul de strânsă, ceea ce va elimina, pentru moment, orice amenințare la adresa suveranității lor și va fi mereu un punct de divergență în relația cu nucleul integraționist.

Consecințele formării unei Europe cu două nuclee ar fi însă foarte dezavantajoase pentru statele din primul nucleu. În domeniul securității, lipsa Marii Britanii din schemă ar duce la o insuficiență a capacităților militare ce nu ar putea rivaliza niciodată cu cele ale SUA, ba nici chiar cu Rusia. În domeniul economic, lipsa unei piețe extinse ar duce la stagnarea dezvoltării statelor respective. În domeniul politic, statele din nucleu ar constitui un grup de „privilegiați” cu mai multe drepturi, care s-ar izola de restul membrilor. De aceea, ipoteza unei Europe cu două viteze nu poate fi o soluție pentru relansarea Uniunii Europene.

3. Perspective pentru România

A. Impactul asupra extinderii

Dezbaterea europeană asupra adoptării noii Constituții se poate repercuta asupra procesului de extindere a Uniunii. Totuși, nu se prefigurează o înghețare a procesului așa cum

prezic unii analiști pesimiști. Problemele sunt doar de ordin procedural, adică de substanță, și nu pot viza calitatea formală de membru a unor țări sau a altora.

Principala dificultate apărută în urma Conferinței Inter-Guvernamentale se referă la operabilitatea instituțională a Europei celor 25 (mai târziu, a celor 27). Dacă, în acest moment, aderarea noilor membri a ridicat (mai ales, prin prisma poziției intransigente a Poloniei) atâtea probleme, se presupune că orice înmulțire a membrilor ar ridica probleme suplimentare, care ar pune sub semnul întrebării orice proces ulterior. De aceea, există voci (mai ales în rândul țărilor din primul nucleu) care susțin o amânare a extinderii, pentru a salva procesul de integrare instituțională. Această poziție este, de fapt, o falsă soluție pentru că problemele din cadrul CIG existau și în cadrul Europei celor 15, însă ele au fost tergiversate sistematic în speranța rezolvării lor, odată cu trecerea timpului. De fapt, a fost vorba de o simplă amânare a momentului decisiv care s-a soldat cu eșecul inevitabil.

Dacă analizăm istoria construcției europene, se observă faptul că măsurile vizionare nu au caracterizat organizația niciodată. Astfel, a fost nevoie de zece ani pentru introducerea unei uniuni vamale, de 20 de ani pentru formarea unui Parlament European, și de treizeci de ani pentru adoptarea unui tratat unic al entității europene. De fiecare dată au fost blamate valorile de extindere cu noi membri. De fapt, întotdeauna au existat interese naționale care au stat deasupra unui interes european, enunțat doar, dar niciodată pus în aplicare.

Nici acest val de extindere nu va afecta procesul de integrare europeană mai mult decât ar fi fost afectat oricum de statele deja membre (vezi Marea Britanie, Spania). De

aceea, extinderea va continua, însă semnificația sa ar putea fi modificată. Astfel, în cazul conturării unui nucleu integraționist, noile state membre s-ar simți din nou tratate ca membri de mâna a doua ai Europei, așa cum sunt considerate în prezent, adică nici o schimbare, ceea ce ar adânci criza identitară a unei Uniuni dezbinată, punând sub semnul întrebării viabilitatea organizației în sine.

B. Semnificația Președinției irlandeze

Faptul că Irlanda deține Președinția Consiliului European în prima jumătate a acestui an nu trebuie trecută cu vederea în contextul dezbaterilor actuale. Irlanda este una dintre țările mici care nu privește cu ochi buni instituirea deciziei prin vot majoritar în toate domeniile de competența UE. Totuși, ea a profitat mult de pe urma fondurilor europene, fiind o susținătoare a acestora, ceea ce ar fi favorabil pentru noile membre, deci și pentru România. În același timp însă, Irlanda va fi un competitor al României în domeniul fondurilor de dezvoltare regională, iar o posibilă scădere a plafonului contribuției bugetare a țărilor UE ar putea să ducă la pierderea acestor fonduri de către Irlanda în favoarea țărilor din est.

Acest fapt explică reticențele irlandezilor față de extindere, exprimate prin repetarea referendumului cu privire la ratificarea tratatului de la Nisa.

Toate aceste elemente subliniază faptul că Irlanda nu are nici un motiv să grăbească procesul de adoptare a noii Constituții Europene, sarcină care va fi pasată Președinției olandeze în a doua parte a

anului. Totodată, negocierile de aderare ale statelor candidate pot fi mai dificile, însă nu vor putea fi înghețate.

Concluzii

Dezbaterile care au loc în prezent la nivel european pot fi decisive pentru viitorul Uniunii. Pentru a acționa coerent, UE are nevoie de instituții și atribuții clar delimitate constituțional, conform modelului federal al Statelor Unite. Fără o autoritate federală coerentă care să vorbească pe o singură voce, Europa nu poate deveni un actor semnificativ pe scena internațională și va fi doar o sumă a unor interese naționale eterogene. Dar principala problemă este asigurarea unei democrații reale, adică respectarea dorințelor cetățenilor. În prezent, se pare că nu există o societate europeană reală, diviziunile naționale continuând să existe.

În țările din Europa Centrală și de Est, deci și în România, sentimentul de apartenență la o Europă unită nu există încă, și nici nu ar avea cum, din moment ce nu suntem încă membri UE, dar el se poate dezvolta pe parcurs. Acest proces este însă imposibil fără o internalizare a valorilor europene de către cetățeni.

De aceea, PSD trebuie să se concentreze în timpul campaniei electorale asupra reliefării mai clare a principalelor avantaje ce rezultă din aderarea României la UE. În același timp însă, nu trebuie exagerat rolul temei europene pe agenda cetățenilor români, rol care nu poate fi decât secundar. În prim plan trebuie pusă creșterea nivelului de trai.

_____